

Земјите-членки на Протоколот, посебно, преземаат национални или меѓународни стандарди и мерки за намалување на емисијата на ИОС.

6). Протокол за неразградливи органски загадувачки супстанции (POPs) (Архус, јуни 1998)

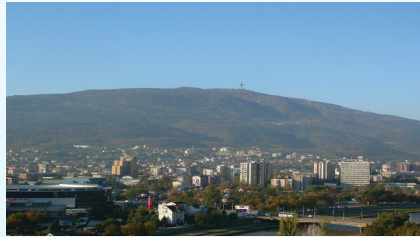
Протоколот е донесен во 1999 година, а стапи на сила на 17 мај 2005 година. Целта на Протоколот е контрола и намалување на емисиите на сулфур, азотните оксиди, амонијакот, испарливите органски соединенија, озонот и др. Протоколот дефинира строги гранични вредности за емисии на наведените загадувачки супстанции од одредени стационарни и мобилни извори на загадување и од земјоделските и сточарските активности, користење на најдобри достапни техники (НДТ) и дава насоки за нивна имплементација. Исто така, бара идентификување на закиселување и еутрофикацијата и мапирање на истите.

7). Протокол за тешки метали (Архус, јуни 1998)

Во 1998 година донесен е Протоколот за тешки метали, а стапи во сила на 29 декември 2003 година. Протоколот се однесува на трите тешки метали: кадмиум, олово и жива. Наведува мерки за Земјите кои треба да ги редуцираат емисиите на овие тешки метали под нивните нивоа од 1990 година. Протоколот има за цел да ги намали емисиите од индустриските извори, процеси на согорување и инсталациите за спалување на отпад, горивата и од производите кои ги содржат овие тешки метали (батерии, акумулатори итн). Во протоколот дефинира гранични вредности за емисии на тешки метали од стационарни извори, користење на НДТ и дава насоки за нивна имплементација.

8). Протокол за намалување на закиселувањето, еутрофикација и приземниот озон (Гетеборг, ноември 1999)

Протоколот е донесен во 1999 година, а стапи на сила на 17 мај 2005 година. Целта на Протоколот е контрола и намалување на емисиите на сулфур,

азотните оксиди, амонијакот, испарливите органски соединенија, озонот и др. Протоколот дефинира

строги гранични вредности за емисии на наведените загадувачки супстанции од одредени стационарни и мобилни извори на загадување и од земјоделските и сточарските активности, како и користење на НДТ од страна на стационарните извори. Исто така, бара идентификување на закиселување и еутрофикацијата и мапирање на истите.

Заклучок

Со ратификација на Конвенцијата LRTAP и осумте протоколи кон неа Република Македонија направи значаен напредок во заштитата на воздухот од прекуграничното загадување. Сепак, за имплементацијата на барањата на конвенцијата и нејзините протоколи (со што се очекува намалување на негативното влијание врз човековото здравје и вегетацијата) потребно е да се создадат механизми кои ќе овозможат размена на информации и знаење, технолошки развој, идентификување на проблемите и санирање на последиците од преносот на загадувачки супстанции преку воздухот на големи далечини, донесување на Програми на национално ниво за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух и емисиите во воздухот, како и обезбедување на доволно средства од страна на сите релевантни надлежни државни институции како и индустриските капацитети. Само со интегриран пристап на сите засегнати страни ќе постигне остварување на барањата на конвенцијата и нејзините протоколи кои водат кон единствена цел Подобар квалитет на воздухот за сите граѓани на нашата земја.

Контакт:

Македонски информативен центар за животна средина
Адреса: бул.Гоце Делчев бб, кат 11, 1000 Скопје, Република Македонија
Телефон/Факс: 3220-165
Веб: www.moepp.gov.mk
е-пошта: infoeko@moepp.gov.mk
E-mail: info@moepp.gov.mk
<http://www.moepp.gov.mk>

ВОЗДУХ

КОНВЕНЦИЈА ЗА ПРЕКУГРАНИЧЕН
ПРЕНОС НА АЕРОЗАГАДУВАЊЕТО
(CLRTAP)

Вовед

Во поново време, експоненцијалниот пораст на човековите активности, развојот на технологијата, како и се поголемата присутност на различните видови на загадувачки супстанции во воздухот делуваат негативно по човековото здравје, доведуваат до оштетување на природните екосистеми, намалување на стратосферскиот озон, и модификација на времето и климата.

Овие загадувачки супстанции може да се транспортираат од ветровите кои можат да делуваат на релативно големи географски размери. Поради овие процеси се забележуваат појави на загадувачки супстанции на места кои се на многу големи далечини од местото на изворот.

Во таа насока донесена е Конвенција за прекуграничен пренос на аерозагадувањето (CLRTAP) во 1979 година во Женева која стапи во сила во 1983 година. Таа денес брои 51 земји потписнички. Со цел имплементација на барањата од истата донесени се осум Протоколи кон неа. Конвенцијата освен основните барања како што е инвентаризација на загадувачките супстанции во воздухот на годишно ниво, ги поддржува и научните истражувања за транспортот на загадувачките супстанции при тоа поврзувајќи го со метеоролошките, климатолошките и други појави. Земјите членки на Конвенцијата развиваат политики и стратегии за справување со испуштањето на загадувачки супстанции во воздухот, преку размена на информации, истражување и мониторинг. Република Македонија стана земја членка на Конвенцијата на 17.11.1991 година.

Првите пет протокола кон конвенцијата Република Македонија ги ратификуваше во февруари 2010 година (Сл. весник на РМ — бр. 24/10), а последните три во октомври 2010 година (Сл. весник на РМ — бр. 135/10). За последните три протокола подготвен е Национален акционен план (НАП) за имплементација на нивните барања, со даден временски рок за исполнување на истите и јасно дефинирани имплементирачки институции. Овде е наведена кратка содржина за секој од осумте протколи. НАПот и Законите за

ратификација на протоколите се достапни на следната страна: www.moerrp.gov.mk.

1). Протокол за долгорочно финансирање на Програмата за соработка за мониторинг и евалуација на далекусежниот пренос на загадувачките супстанции во воздухот во Европа (ЕМЕТ) (Женева, септември 1984)

Протоколот е донесен во 1984 година, а стапи на сила во 1988 година, како инструмент за меѓународна распределба на трошоците за мониторинг програма за оценување на загадувањето на воздухот во Европа во однос за намалување на емисиите на ниво на Европа (ЕМЕТ). ЕМЕТ има три главни компоненти: собирање на податоците од емисиите на SO_2 , NO_x , $VOCs$ и други загадувачки супстанции во воздухот, мерење на квалитет на воздухот и врнежите; моделирање на атмосферска дисперзија.

2). Протокол за намалување на емисиите на сулфур или нивното прекугранично пренесување за најмалку 30 проценти (Хелсинки, јули 1985)

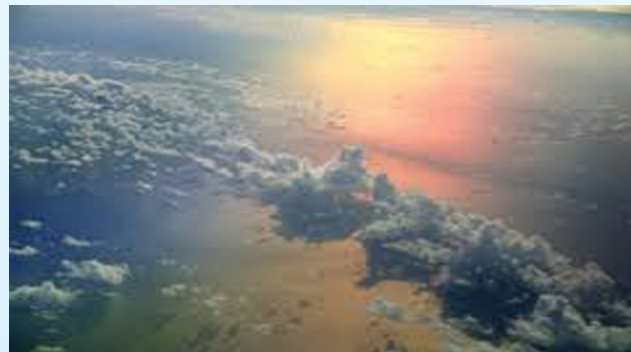

Донесен е во 1985 година, а стапи на сила во 1987 година. Земјите членки на Протоколот се обврзуваат да ги редуцираат своите национални годишни емисии на сулфур или нивните прекугранични преноси за најмалку 30% колку што е можно побрзо.

3). Протокол за понатамошно намалување на емисиите на сулфурот (Осло, јуни 1994)

Донесен е во 1994 година, а стапи на сила 1998 година. Целта на овој Протокол е да се контролираат

и редуцираат емисиите на сулфурот со цел заштита на човековото здравје и животната средина од негативните ефекти и да се обезбеди колку е можно, без дополнителни трошоци дека депозицијата на оксидираните сулфурни соединенија долгорочно, нема да ги премине критичните количини дадени во Протоколот.

4). Протокол за контрола на испуштањето азотни оксиди или за нивно прекугранично пренесување (Софија, 1988)

Донесен е во 1988 година, а стапи на сила во 1991 година. Според овој Протокол, првиот чекор кој треба да се превземе е запирање на емисиите на азотни оксиди или нивните прекугранични струења. Вториот чекор се базира на обезбедување на ефекти од понатамошно намалување на емисиите на азотни соединенија, вклучувајќи амонијак и испарливи органски соединенија.

5). Протокол за контрола на емисиите на испарливи органски соединенија или на нивното прекугранично пренесување (Женева, ноември 1991)

Донесен во 1991 година, а стапи на сила 1997 година. Основите на протоколот се земјите-членки на Протоколот да ги следат и ги намалуваат количините на емисиите на испарливите органски соединенија со цел да го намалат прекуграничното пренесување и пренесувањето од секундарни фотохемиски оксидирани производи, кои се појавуваат и за да го заштитат човековото здравје и животната средина од негативни влијанија.

